

Publicatiedatum: 5 oktober 2015

Steenkool: niet meer van deze tijd

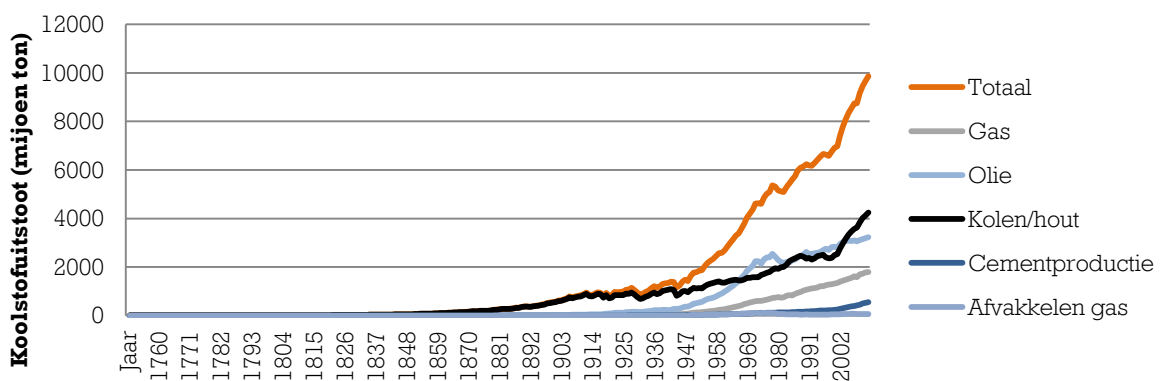
Nieuwe uitsluitingsgrond Duurzaam universum

Door Jochen Harkema, analist Duurzaam Beleggen van het ING Investment Office

Steenkool als brandstof kennen we al lang. Vijfduizend jaar geleden werd het in China al gewonnen en de betekenis ervan is alleen maar gegroeid. Maar de schadelijke neveneffecten worden steeds groter. We hebben daarom besloten om bedrijven die actief zijn op het gebied van de steenkool uit te sluiten van het duurzaam universum.

Steenkool heeft eeuwenlang een rol gespeeld in de economie. Mogelijk dat steenkool in China al rond 1000 voor Christus werd gebruikt voor het smelten van koper. Ook in de Romeinse tijd was er sprake van het gebruik van steenkool. Pas in de 18^e eeuw, ten tijde van de industrialisatie, nam het gebruik van steenkool een grote vlucht. Vooral de industriële inzet van de stoommachine zorgde voor een sterke groei. Op dit moment is steenkool wereldwijd de belangrijkste energiebron voor de productie van elektriciteit. In 2012 werd wereldwijd 22 668 terawattuur (TWh) aan elektriciteit geproduceerd. Veertig procent hiervan kwam tot stand via verbranding van steenkool (bron: IEA World Statistics, 2014). De afgelopen veertig jaar is het belang van steenkool ten opzichte van andere brandstoffen iets gegroeid (+2,1%). Belangrijker is echter dat de totale energieproductie bijna verdriedubbeld is. Hierdoor is de uitstoot van broeikasgassen zoals CO₂ sterk gegroeid.

Koolstofuitstoot wereldwijd 1751-2013
(in miljoen ton per jaar, naar energiebron)

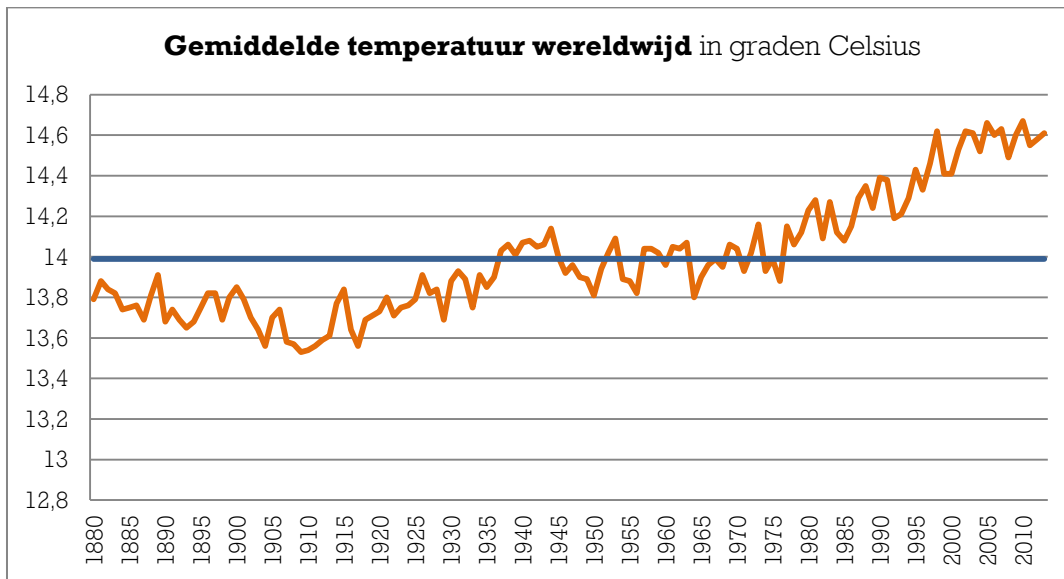

Bron: IEA World Statistics, 2014

IPCC: schadelijke gevolgen door koolstofuitstoot

De groeiende uitstoot van broeikasgassen heeft grote schadelijke effecten. Het belangrijkste daarvan is de invloed op het klimaat. In het najaar van 2014 publiceerde het International Panel on Climate Change (IPCC, opgericht door de Verenigde Naties om de klimaatverandering te analyseren) weer een overzichtsrapport. Het IPCC concludeert daarin dat de mens via de uitstoot van broeikasgassen de temperatuur van de atmosfeer en daarmee het klimaat beïnvloedt. De gevolgen bestaan onder andere

uit natuurrampen: die komen vaker voor en zijn heftiger. Ook de afnemende biodiversiteit, stijgende zeespiegel, verminderde voedselveiligheid en (daaruit voortvloeiende) maatschappelijke onrust. De toename van deze negatieve gevolgen kunnen we remmen door de uitstoot van broeikasgassen, die de temperatuur beïnvloeden, te verlagen. Het idee is dat de temperatuur maximaal met twee graden Celsius mag stijgen, om de negatieve gevolgen van de klimaatverandering nog op te kunnen vangen. Uit het onderzoeksrapport uit 2013 van de ngo Carbon Tracker Initiative ('Unburnable Carbon 2013, Wasted capital and stranded assets') blijkt dat 60 à 80% van de reserves van beursgenoteerde kolen-, olie- en gaswinnende ondernemingen niet verbrand mag worden en in de grond moet blijven als we de opwarming van de aarde tot 2 graden Celsius willen beperken. Dat we al aardig op weg zijn naar twee graden opwarming, blijkt uit onderstaande grafiek van het Earth Policy Institute (een milieudenktank) uit 2014.

Bron: International Panel on Climate Change, 2014

Britse centrale bank: belangen in fossiele brandstoffen risicovol

Maar zelfs als geen overeenstemming wordt bereikt over de limiet van 2 graden opwarming, kan de vraag naar fossiele brandstoffen (in het bijzonder olie en kolen) nog wel eens sneller gaan afnemen dan nu wordt verwacht, door de invloed van snelle technologische veranderingen. Het risico is dan dat de geschatte opbrengsten uit diverse winningsprojecten niet gehaald wordt. Met andere woorden: activa in fossiele brandstoffen kunnen 'stranden' (aanzienlijk waardeverlies lijden). Dit vormt een systeemrisico voor economieën en markten. Dat risico wordt zodanig serieus opgevat dat de Britse centrale bank, de Bank of England, dit risico meeneemt in haar economische visie.

De directe schadelijke invloed van kolen op de gezondheid van de mens is fors. Dit geldt niet alleen voor de winning van steenkool, waarbij mijnwerkers worden blootgesteld aan diverse gezondheidsgevaaren. Het geldt ook voor de schadelijke stoffen die vrijkomen bij de verbranding van kolen. Volgens het rapport 'Coal's Assault on Human Health' (2009) van Physicians for Social Responsibility (PSR, maatschappelijk verantwoorde artsen) kunnen deze stoffen leiden tot beroertes, kanker, hartziekten en ademhalingsproblemen. De wereld-gezondheidsorganisatie WHO kwam in mei 2015 met een studie over luchtvervuiling in Europa. Hierin wordt een bedrag genoemd van €1400 miljard aan gezondheidszorgkosten door luchtvervuiling. De WHO is tot deze kosten gekomen, door economische waarde toe te kennen aan de mensen die vroegtijdig overlijden door de vervuiling. Dit zijn er 600.000 per jaar. Wereldwijd is ongeveer een zevende van deze kosten toe te schrijven aan vervuiling door kolencentrales ([J. Lelieveld en anderen, Nature 2015](#)).

Uitsluiting door ING Duurzaam Beleggen

Bij de keuze waarin we willen beleggen of juist niet, beoordelen we ook wat het effect is van die activiteiten op duurzame ontwikkeling. Wij beseffen dat energie een belangrijke bron vormt voor

welvaart. In de sector energie willen we dan ook blijven investeren. Echter, het effect per energiebron op mens en milieu verschilt nogal. De afgelopen jaren zijn energiebronnen zoals zonne- en windenergie verder ontwikkeld. De efficiëntie van deze bronnen is sterk verbeterd. Hierdoor zijn deze energievormen een goed alternatief geworden voor de klassieke bronnen - met veel minder negatieve gevolgen. Van de fossiele brandstoffen is steenkool de meest vervuilende fossiele wat de uitstoot van CO₂ betreft. (IPCC, 2014). Om die reden hebben we besloten om bedrijven die steenkool winnen of steenkool verbruiken voor energieproductie uit te sluiten van het 'duurzaam universum': de verzameling beleggingen die in aanmerking komen voor opname in onze beleggingsstrategie Duurzaam.

Wanneer wordt bedrijf uitgesloten op 'kolen'?

Bedrijven worden uitgesloten van belegging als zij direct of indirect door hun activiteiten een 'belangrijke bijdrage' leveren aan de CO₂-uitstoot door kolenverbranding. In de praktijk betekent dit dat ondernemingen worden uitgesloten op dit thema indien zij:

- minstens 5% van hun omzet realiseren met de winning van kolen (bijvoorbeeld bedrijven die kolenmijnen exploiteren);
- minstens 5% van hun omzet realiseren via het opwekken van energie met verstoken van kolen.

Geen uitsluiting bij focus op hernieuwbare energiebronnen

Uitgezonderd van deze regel zijn die bedrijven, die de CO₂-uitstoot afvangen en opslaan. Ook uitgezonderd zijn elektriciteitsbedrijven die een duidelijke focus hebben op hernieuwbare energiebronnen. Deze wekken meer energie op uit hernieuwbare bronnen dan uit kolen, en de omzet uit hernieuwbare energie voor deze bedrijven groeit.

Meer weten?

[Ga naar de duurzaam-beleggenpagina op ING.nl,](#)

[lees het Maandbericht Beleggen,](#)

[het Dagbericht Beleggen, of](#)

[volg ons op Twitter via @INGnl IO.](#)

Disclaimer

Deze publicatie is opgesteld namens ING Bank N.V., gevestigd te Amsterdam en slechts bedoeld ter informatie. ING Bank N.V. is onderdeel van ING Groep N.V. Deze publicatie is geen beleggingsaanbeveling noch een aanbieding of uitnodiging tot koop of verkoop van enig financieel instrument. ING Bank N.V. betreft haar informatie van betrouwbaar geachte bronnen en heeft alle mogelijk zorg betracht om er voor te zorgen dat ten tijde van de publicatie de informatie waarop zij haar visie in dit rapport heeft gebaseerd niet onjuist of misleidend is. ING Bank N.V. geeft geen garantie dat de door haar gebruikte informatie accuraat of compleet is. De informatie in deze publicatie kan gewijzigd worden zonder enige vorm van aankondiging. ING Bank N.V. noch één of meer van haar directeuren of werknemers aanvaardt enige aansprakelijkheid voor enig direct of indirect verlies of schade voortkomend uit het gebruik van (de inhoud van) deze publicatie alsmede voor druk- en zetfouten in deze publicatie. Auteursrecht en rechten ter bescherming van gegevensbestanden zijn van toepassing op deze publicatie. Overneming van gegevens uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron wordt vermeld. In Nederland is ING Bank N.V. geregistreerd bij en staat onder toezicht van De Nederlandsche Bank en de Autoriteit Financiële Markten (AFM).